



Monitoring izgradnje prioritetne dionice autoputa Bar-Boljare  
(dionica Smokovac-Mateševo)  
2019/2020.

# ZABORAVLJENI RADOVI I (NE)PROCESUIRANJE ODGOVORNIH

Analiza postupanja državnih institucija



Studija je dio projekta „Aktivni građani za Crnu Goru – Ka vladavini prava i održivom razvoju Crne Gore koji finansira Evropska unija posredstvom Delegacije EU u Crnoj Gori, a implementira NVO Mreža za afirmaciju nevladinog sektora – MANS. Mišljenja i stavovi iznijeti u ovoj studiji ne mogu se ni na koji način smatrati donatora koji je finansijski podržao projekat.



## Zaboravljeni radovi i indolentan odnos državnog tužilaštva prema odgovornima

Već u martu 2019. godine, dva mjeseca prije planiranog roka za završetak prioritetne dionice autoputa Bar – Boljare, Smokovac – Mateševo, bilo je izvjesno da će radovi na završetku dionice kasniti makar godinu dana. Uostalom, to je najavio i ministar saobraćaja i pomorstva Osman Nurković, učestvujući na konferenciji NVO MANS posvećenoj autoputu, u oktobru 2018. godine.<sup>1</sup>

*Skupština Crne Gore je u decembru 2014. godine usvojila Zakon o autoputu Bar - Boljare, time stvorivši pravnu pretpostavku za otpočinjanje „projekta vijeka“ u Crnoj Gori, kako se autoput često naziva.<sup>1</sup>*

*Prethodno, Vlada Crne Gore je u februaru iste godine zaključila Ugovor o projektovanju i izgradnji autoputa Bar – Boljare, dionica Smokovac – Uvac – Mateševo, i to sa kineskom kompanijom „China Road and Bridge Corporation“ (CRBC).<sup>1</sup> Vrijednost radova predviđena je u iznosu od 809 miliona eura,<sup>1</sup> a finansijska konstrukcija zaokružena je potpisivanjem ugovora o preferencijalnom zajmu od kineske EXIM banke, u oktobru 2014. godine,<sup>1</sup> prema kome će kineska banka obezbijediti 85% sredstava neophodnih za izgradnju, a Crna Gora 15%.*

*Radovi na izgradnji autoputa zvanično su započeti u maju 2015. godine, a osim glavnog izvođača – kompanije CRBC, prema ugovoru su angažovane i najveće domaće građevinske kompanije. Građenje autoputa u Crnoj Gori od samog početka prate brojne kontroverzve, dok je nedostatak transparentnosti u vezi sa ovim projektom bio predmet izvještaja Evropske komisije o procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.<sup>1</sup>*

I tada je bilo evidentno da su odgovorni funkcioneri pri dogovaranju pojedinosti oko izgradnje autoputa zaboravili da u iste uključe izgradnju petlje Smokovac, koja je za ovu fazu jedina veza glavnog grada Podgorice sa autoputem.<sup>2</sup> Dodatno, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, koje je u ime Vlade Crne Gore i zaključilo Ugovor o projektovanju i izgradnji prve dionice autoputa, a kojim je tada rukovodio Ivan Brajović, u osnovni ugovor nije uključilo radove na izgradnji sistema za vodosnabdijevanje i postavljanje električne mreže za potrebe prve dionice autoputa.<sup>3</sup>

Ipak, predstavnici nadležnih institucija tvrdili su mjesecima da ništa nije „zaboravljeno“, već da su ugovorom i predviđeni naknadni radovi u vrijednosti od 10% ugovorene cijene od 809 miliona eura.<sup>4</sup>

Zbog svega toga, Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 25. aprila 2019. godine utvrdila Predlog ugovora o projektovanju i izgradnji I faze Petlje Smokovac, u vrijednosti od preko 30 miliona eura.<sup>5</sup>

<sup>1</sup> Pogledati na: <http://www.rtcg.me/vijesti/ekonomija/218248/izgradnja-ce-kasniti-kvalitet-prioritet.html>

<sup>2</sup> Pogledati na: <https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/zaboravljena-petlja-kostace-nas-jos-30-miliona>

<sup>3</sup> Pogledati na: <https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/ministarstvo-na-celu-sa-brajovicem-ostetilo-drzavu-za-134-miliona-eura>

<sup>4</sup> [26] Podklauzula 13.9 u kojoj se navodi da vrijednost okvirnih suma nepredvidivih i naknadnih radova ne može biti veća od 10%. Ukupan broj je 809.577,356,14 eura maksimalne garantovane cijene iz stava 1, Člana 4 Okvirnog sporazuma.

<sup>5</sup> Zaključak Vlade Crne Gore br. 07-1749 od 25. aprila 2019. godine. Tačan broj je 30.456.569 eura

Potom, Vlada je na sjednici od 9. maja 2019. godine utvrdila i Ugovor o projektovanju i izgradnji sistema za vodosnabdijevanje prve dionice autoputa, u vrijednosti od 14 miliona eura.<sup>6</sup>

Oba ugovora, pod premisom da se radi o naknadnim a ne zaboravljenim radovima koji spadaju u 10% ugovorene cijene, sa kompanijom CRBC potpisao je ministar saobraćaja i pomorstva Osman Nurković.<sup>7</sup> Zanimljivo je da je kompanija „Bemax“, najangažovaniji domaći podizvođač na izgradnji autoputa sa do tada dogovorenim radovima u vrijednosti od 237 miliona eura, najavio da će graditi petlju Smokovac još u aprilu 2019. godine, dva mjeseca prije potpisivanja ugovora.<sup>8</sup>

Dodatno, u naknadne radove spada i I faza elektrifikacije autoputa, odnosno postavljanje kablovske kanalizacije na otvorenoj trasi i mostu Moračica koje sprovodi CRBC, u vrijednosti od 4.830.000 eura.<sup>9</sup>

Međutim, do sada je opredijeljeno još 50 miliona eura i mimo iznosa koji će biti potrošen na zaboravljenu I fazu petlje Smokovac, sistem za vodosnabdijevanje i I fazu elektrifikacije.<sup>10</sup> Radi se o privremenom napajanju autoputa električnom energijom, za šta je već CRBC-u plaćeno 11 miliona eura.<sup>11</sup> Dalje, 38 miliona eura izdvojeno je za drugu fazu elektrifikacije autoputa, koju nije obuhvatio osnovni ugovor. Posao izgradnje II faze električne mreže za potrebe autoputa na sebe je preuzela državna kompanija „Monteput“, koja nije na listi podizvođača CRBC-a, zbog čega u 38 miliona eura cijene ulazi i iznos predviđen za PDV.<sup>12</sup> Na tender Monteput-a za dodjelu ovog posla jedine su se javile kompanije „Novi Volvox“ i „Electro – team“ d.o.o. Budva, a Monteput je uzeo kredit od državnog Investiciono-razvojnog fonda (IRF) kako bi finansirao ove radove. Informacije o kamatnoj stopi, ročnosti i drugim uslovima tog kredita nisu dostupne javnosti, jer je Monteput proglasio poslovnim tajnom ugovor koji je sklopio sa IRF-om.<sup>13</sup>

Na kraju, dodatni radovi koji će iziskivati još novca iz državnog budžeta i mimo predviđenog iznosa biće neophodni za izgradnju priključnih puteva na Veruši i Mateševu, koji su za sada procijenjeni na iznos od oko pet miliona eura.<sup>14</sup>

Zbog svega navedenog i sumnje da je državni budžet oštećen za minimum 134 miliona eura, na koliko su u martu 2019. godine i prije potpisivanja aneksa ugovora koji se odnose na naknadne radove isti bili procijenjeni, NVO MANS je 22. marta 2019. godine Vrhovnom državnim tužilaštvu Crne Gore podnio krivičnu prijavu protiv Ivana Brajovića, bivšeg ministra saobraćaja i pomorstva koji je potpisao osnovni ugovor o projektovanju i izgradnji autoputa, ali i protiv drugih nn funkcionera izvršne vlasti koji su u istom poslu učestvovali, i to zbog sumnje u zloupotrebu službenog položaja.<sup>15</sup>

<sup>6</sup> Zaključak Vlade Crne Gore br. 07-1822 od 16. maja 2019. godine. Tačan broj je 14.203.431 euro

<sup>7</sup> Pogledati na: <http://www.minsaob.gov.me/vijesti/199189/SAOPsTENJE-POVODOM-POTPISIVANJA-PRILOGA-UGOVORA-O-PROJEKTOVANJU-IZGRADNJI-DIONICE-SMOKOVAC-MATESEVO-AUTOPUTA-BAR-BOLJARE.html>

<sup>8</sup> Pogledati na: [vijesti.me/vijesti/ekonomija/bemax-najavio-da-grad-i-petlju-smokovac-prije-dogovora](http://vijesti.me/vijesti/ekonomija/bemax-najavio-da-grad-i-petlju-smokovac-prije-dogovora)

<sup>9</sup> Zaključak Vlade Crne Gore br. 07-2018 od 23. maja 2019. godine. Ugovorom definisana suma je 4.830.000 eura i spada u 10% maksimalno garantovane sume od 809.577.356,14 eura.

<sup>10</sup> Pod ovim radovima podrazumijevamo sve radove koji su izvedeni ili će biti izvedeni, a njihovo plaćanje je nezavisno od maksimalno garantovane cijene od 809.577.356,14 eura.

<sup>11</sup> Tačan broj je 10.999.900 eura

<sup>12</sup> Pogledati na: [vijesti.me/vijesti/ekonomija/struja-za-auto-put-kostace-jos-sedam-miliona](http://vijesti.me/vijesti/ekonomija/struja-za-auto-put-kostace-jos-sedam-miliona)

<sup>13</sup> Rješenje Monteput-a kojim se odbija zahtjev za slobodan pristup informacijama NVO MANS, br. 3609 od 12. juna 2019. godine

<sup>14</sup> Pogledati na: <https://www.dan.co.me/?nivo=3&rubrika=Vijest%20dana&datum=2018-09-25&clanak=664334>

<sup>15</sup> Krivična prijava NVO MANS br. 25221/03 od 22. marta 2019. godine. Pogledati na: <https://www.mans.co.me/krivicna-prijava-protiv-brajovica-zbog-zaboravljenih-radova-na-autoputu/>

Brajović, zajedno sa drugim funkcionerima, prijavom se tereti da je zloupotrijebio službeni položaj u postupku pripreme i ugovaranja ovog posla time što nije predvidio niz dodatnih radova, zbog čega će prioritetna dionica autoputa koštati mnogo više nego što je bilo dogovoreno – 1.3 milijardu umjesto 809 miliona eura. Osim opisanih zaboravljenih radova, enormnu razliku u cijeni izazvaće kursna razlika – obzirom da je kredit od kineske EXIM banke za potrebe izgradnje autoputa uzet u dolarima, ali i kamate. Takođe, u prijavi se navodi da je izgradnja autoputa ugovarana na osnovu idejnog rješenja i uz loše geodetske podloge. Do maja 2020. godine iz nadležnog tužilaštva nema odgovora na ovu prijavu, niti je javnosti poznato da li je po istoj preduzimana bilo kakva radnja.

Sa druge strane, MANS je još krajem decembra 2014. godine, po samom usvajanju Zakona o autoputu, takođe Vrhovnom državnom tužilaštvu podnio krivičnu prijavu protiv Ivana Brajovića, tadašnjeg ministra saobraćaja i pomorstva, i Radoja Žugića, koji je tada obavljao funkciju ministra finansija. Prijava je podnešena zbog sumnje da su kao odgovorna lica zaključenjem ugovornih angažmana sa kineskom kompanijom CRBC i EXIM bankom Crnu Goru, na protivustavan način i uz tešku zloupotrebu službenog položaja, doveli u potčinjen i zavistan odnos prema drugoj državi, za šta je zapriječena kazna zatvora od tri do petnaest godina, odnosno od šest mjeseci do dvanaest godina.<sup>16</sup>

U prijavi tužilaštvu navodi se da je ugovor o projektovanju i izgradnji zaključen na osnovu idejnog, a ne glavnog projekta, što navodi na osnovanu sumnju da ugovorena cijena od 809 miliona eura nije realna cijena, što se ispostavilo kao tačno, i da su uprkos tom saznanju prijavljeni svjesno postupali na štetu interesa Crne Gore. Dodatno, problematizuju se razne povlastice u vidu oslobođanja od PDV-a, akciza, carina, poreza na dohodak zaposlenih stranih lica, poreza na dobit glavnog izvođača, doprinosa za socijalno osiguranje zaposlenih stranih lica kod izvođača, kao i naknade za eksploataciju kamena.

Posebno je sporno što je kredit sa EXIM bankom zaključen u dolarima, a ne eurima - zvaničnoj valuti u Crnoj Gori. Time su Crna Gora i njene finansije konstantno izložene valutnom riziku promjene US dolara u odnosu na EURO, što može da izazove otplatu kredita u većem iznosu u odnosu na 943.991.500,00 US dolara, naročito kada se uzme u obzir dug period otplate od 168 mjeseci. Na kraju, prijava ukazuje da su Žugić i Brajović bili upoznati sa studijom britanske konsultantske kuće „URS“, koja je 2012. godine pokazala da projekat izgradnje ove dionice autoputa nije ekonomski isplativ.<sup>17</sup>

Fotografija br. 1: Dio rješenja o odbacivanju krivične prijave iz juna 2015. godine

Obavještavam vas, kao podnosioca, da sam odbacio vašu krivičnu prijavu br.20778/12 od 26.12.2015. godine, podnijetu protiv Brajović Ivana i Žugić Radoja, zbog krivičnih djela zloupotreba službenog položaja iz člana 416 stav 3 u vezi stava 1 i ugrožavanje nezavisnosti iz člana 357 Krivičnog zakonika;

-jer u radnjama prijavljenih nema bitnih elemenat bića krivičnih djela za koja se prijavljuju, a niti elemenata nekog drugog krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti.

<sup>16</sup> Čl. 357 i 416 Krivičnog zakonika Crne Gore ("Sl. list RCG", br. 70/2003, 13/2004 - ispr. i 47/2006 i "Sl. list CG", br. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 - dr. zakon, 40/2013, 56/2013 - ispr., 14/2015, 42/2015, 58/2015 - dr. zakon, 44/2017, 49/2018 i 3/2020). Pogledati na: <https://www.mans.co.me/krivicna-prijava-protiv-zugica-i-brajovica-zbog-autoputa/>

<sup>17</sup> Pogledati na: <https://www.vijesti.me/vijesti/ekonomija/autoput-za-nigdje-udavio-crnu-goru>

Međutim, opisanu prijavu je postupajući tužilac, bez obrazloženja i paušalno, odbacio još u junu 2015. godine, čime je tužilaštvo već tada zauzelo indolentan stav prema „projektu vijeka“, koji građane Crne Gore godinama kasnije košta, za sada, stotine miliona eura više od planiranog.<sup>18</sup>

<sup>18</sup> Rješenje Vrhovnog državnog tužilaštva br. Kt-s 3/15 od 15. juna 2015. godine